

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

10
2023

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil **IQTISODIYOT** va **TARAQQIYOT**

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 714 sahifa, 30-oktyabr, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., TDU rektori

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Sharipov Qo'ng'irotboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori

Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dotsent

Djumaniyazov Maqsud Allanazarovich, Qoraqalpog'iston Respublikasi Tabiat resurslari qo'mitasi raisi

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori

Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori

Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU profesor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrasini professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., prof., Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish texnologiyalari ilmiy-tadqiqot instituti

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Musyeva Shoira Azimovna SamDu IS instituti professori

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Nomozova Qumri isoyevna Geologiya fanlari universiteti "Iqtisodiy geologiya" kafedrasini dotsenti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU Ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalar departamenti rahbari

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU huzuridagi PKQTUMOTMXHB mutaxassis

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Qishloq xo'jaligida innovatsion xizmatlar infratuzilmasini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	8
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich , professor, Zaynutdinova Umida Djalalovna , dotsent	
O'zbekiston-Turkiya do'stligi azaliy qadryatlarimiz zaminida yashab kelmoqda.....	13
O'sman Mesten , Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya-O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari	
O'zbekistonda turizm sohasining rivojlanishini davlat tomonidan	
qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish.....	15
Akkulov Abdulaziz Uralboyevich , mustaqil tadqiqotchi	
O'zbekiston Respublikasini "Yashil" iqtisodiyotga o'tish istiqbollari. Muammolar va yechimlar.....	19
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li , doktorant	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda "Yashil" iqtisodiyotning o'rni.....	26
Sevara Yaxshimuratova Rustam qizi , assistent-o'qituvchi	
Sanoat barqarorligini ta'minlashda yashil energetikaning o'ziga xos xususiyatlari.....	29
Kadirov Abdumalik Matkarimovich	
Republikamizda "yashil iqtisodiyot"ni shakllantirishda agroxizmatlarni	
rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.....	36
Mirzayev Q. J. , i.f.d., professor; Jonuzokov M. K. , assistent o'qituvchi	
"Yashil" obligatsiyalarni muomalaga chiqarishning nazariy va amaliy jihatlari.....	40
E. I. Nosirov , i.f.n., dotsent	
Turizm sohasidagi loyihalarni kreditlash amaliyotini takomillashtirish.....	46
Matkabulova Dilorom Xalilullayevna , PhD	
Koreya Respublikasida yashil (eko) turizmning rivojlanish yo'nalishlari va muammolari.....	51
Islomova Dilrabo Salomovna , kafedra assistenti	
Moliyaviy menejment tizimini transformatsiyalashda raqamli marketing	
samaradorligini baholashning nazariy yondashuvlari.....	55
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich , PhD, dotsent	
Samarqand viloyati ekologik turizm salohiyatidan samarali	
foydalanish asosida ekoturizm klasterlarini shakllantirish.....	62
Abduraxmanova Aqida Fayzulla qizi , i.f.b.f.d.; Axrоров Farxod Baxriddinovich , i. f. n.; Xo'jamov Bobur , tadqiqotchi	
Ichki turizmni rivojlantirishda davlatning o'rni.....	68
Dehqonov Burxon Rustamovich , tayanch doktorant	
O'zbekistonda turizm sohasini rivojlanishiga global trendlarning ta'siri.....	72
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich , i.f.d., professor	
Assessment of the Current State of the Market and Procedure For Lending	
to Subjects of Tourism Services of the Republic of Uzbekistan.....	79
Karimova Aziza Maxomadrizoyevna , PhD, docent; Maqsudov Orif Shakirovich , assistant	
Islomiy moliya instrumentlari (muzoraba va mushoraka) va ularni tijorat banklarida qo'llash.....	84
Madraximova Gulasal , dotsent; Safarova Nasiba , magistrant	
Mamlakatimizda "Yashil" iqtisodiyot asosida barqaror rivojlanishni ta'minlashning o'ziga xos jihatlari.....	90
Mustafaqulov Yangiboy Bo'riqulovich , Todjimamatova Mashhura Erkinovna ;	
Nurmatova Hilola A'zamovna ; Berdieva Aziza G'anisher qizi ; Egamberdieva Oydin Abror qizi	
Ways to Improve the Green Recovery in Uzbekistan by Investment and Trade.....	97
Nurbek Khalimjonov , assistant	
Evaluating the Path Towards Sustainable Tourism Development in the Republic of Uzbekistan.....	102
Khusniddin Egamnazarov	
Nexus Between Climate Change and Energy Consumption in Uzbekistan: A Time Series Analysis.....	106
Sarvar Mamasoliyev ; Shodiyor Toxirov	
O'zbekistonda mice turizmini barqaror rivojlanishida qulay infratuzilma.....	112
Xalimova F. N. , katta o'qituvchi	
Ichki turizmni rivojlantirishning ilg'or xorijiy tajribasi va uni	
O'zbekistonda qo'llashning iqtisodiy afzalliklari.....	115
Matkarimov Jahongir Shamuratovich , mustaqil tadqiqotchi	
Agroturizmni rivojlantirish orqali hududlarning barqaror rivojlantirish imkoniyatlari.....	122
Jo'rayeva Nargiza Abduvohidovna , kafedra dotsenti	
Turizm sektorida milliy hunarmadchilik mahsulotlarining rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari.....	126
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna , kafedra assistenti	
Роль религиозного туризма в экономике Узбекистана.....	132
Рахимова Дилфуза Мирзакасимовна , преподаватель	
Turistik sanoatining investitsion jozibadorligini boshqarish va samaradorligini baholash.....	139
Sa'dullayeva Gulnoza Sodiq qizi , PhD	

Turizmga innovatsiyon texnologiyalarni joriy qilish shart sharoitlari	144
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li , doktorant	
O'zbekistonning "yashil iqtisodiy strategiyasi" va uni amalga oshirishning asosiy yo'nalishlari	147
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich , dotsent	
An Analysis of the Structure of Trade Between China and Uzbekistan	150
Cao Gang , PhD Candidate	
"Daka-Tex" MCHJ XKning marketing faolyatining takomillashtirish.....	160
Musyeva Shoirazimovna , kafedra professori	
Mamalakat iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda oziq-ovqat xavfsizligining o'rni.....	164
Ibragimov G'ayrat Ablalulovich , PhD; Shukurova Nilufar Qahramonova , tadqiqotchi;	
Umirov Islombek Furkatovich , tadqiqotchi; Tojiqulov Samandar Orufjon o'g'li , tadqiqotchi	
MDH davlatlarida chorva va parandachilik o'sish dinamikasi	169
Abidov Abdujabbor Abduxamidovich , t. f.n., dotsent	
Tijorat banklarida foiz stavkaning likvidlikka ta'siri	179
Berdiyarov Baxriddin Tavasharovich , iqtisodiyot fanlari doktori, professor	
O'zbekiston moliya bozorini jahon moliya bozoriga integratsiyalashuvining dolzarb masalalari	186
Burxanov Aktram Usmanovich , i.f.d., prof.; Xudoyqulov Xurshid Xurramovich , i.f.d., prof.	
O'zbekiston Respublikasining Jahon savdo tashkilotiga a'zo bo'lishiga oid	191
Ruzibayev Jahongir Nodirovich	
O'zbekistonda ikkilamchi qimmatli qog'ozlar bozori hozirgi holati tahlili.....	194
Ro'ziqulov Abdimo'min Qussam o'g'li , mustaqil izlanuvchi	
Raqamli texnologiyalar orkali turizm industriyasini rivojlantirish usullari	200
R. P. Zarikeyev , mustaqil doktorant	
Korxona iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda inson resurslaridan foydalanish amaliyoti	206
Abdualimov Ashraf Qurbonaliyevich , doktorant	
Oliy ta'lim muassasalarida to'lov-kontrakt shakli mablag'lari bo'yicha xarajatlar	
va ular hisobining amaldagi holati	211
Abdujalilova Dilnoz Abdusattorovna , doktorant	
O'zbekistonda oziq-ovqat bozori nazariy tahlili.....	216
Abduraxmanova Zuxra Toxir qizi , doktorant	
Sug'urta munosabatlarini takomillashtirishning istiqbollari	221
Abduturapova Dildora Farxodjon qizi , doktorant	
Functions of Management in Education and Its Significance	231
Akhatova Shakhnoza Akram kizi , teacher	
Qishloq xo'jaligi korxonalarini moliyalashtirishni yangicha	
usullarini o'rganishning ayrim dolzarb masalalari	235
Ametov Quvondik Mamatjanovich , mustaqil izlanuvchi	
Yog'-moy sanoati korxonalari kapitali rentabelligini oshirish yo'nalishlari.....	238
Amirzoda Hamrayev , katta o'qituvchi	
Banklararo to'lov tizimini raqamli iqtisodiyotdagi rolini oshirish choralari	244
Amonov Alisher , o'qituvchi	
Baholash faoliyatini raqamlashtirish istiqbollari.....	248
Bobirjon Aktamov , katta o'qituvchi	
Marketing xizmati samaradorligini baholashda PEST tahlil usulining ahamiyati va qo'llash imkoniyatlari	253
Boyjigitov Sanjarbek Komiljon o'g'li , katta o'qituvchi	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarining vujudga kelish zarurati, umumiy hisobotlarining tuzilishi	
va O'zbekistonning MHXSga o'tishida vujudga keladigan muammolar va ularni bartaraf etishning istiqbolli	
yo'nalishlari	259
Djurayeva Iroda Bahrom qizi , doktorant, o'qituvchi	
Samaradorlikni korxona iqtisodiyotida tutgan o'rni	265
Fayziyeva Nilufar Shuxrat qizi , PhD, katta o'qituvchi	
Avtomobil transporti korxonalarida amortizatsiya xarajatlari va uning hisobini takomillashtirish masalalari...	269
G'anibayev Ilxomjon Shokiraliyevich , doktorant	
Turistlar statistik hisobini olib borish bo'yicha xalqaro standartlar va tajribalar tahlili	275
Jumanova Zilola To'ychiyevna , doktorant	
Tijorat banklari ipotekali kreditlarining qaytuvchanlik holatini barqarorlashtirish choralari	280
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li , kafedra o'qituvchisi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni	
amalga oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	284
M. Samiyeva , kafedra assisenti	
Assessment of the Economic Effectiveness of the Railway Transport System	288
Mannonov Shahruhmirza Abdurashidovich , independent researcher	
O'zbekistonda mikromoliya tashkilotlarining iqtisodiy faoliyat samaradorligini oshirish yo'llari.....	294
Nazarova Muslima Nazarovna , PhD, i.f.f.d., katta o'qituvchi	

Mamlakatimizda xizmat ko'rsatish sohasini rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari.....	301
Odilov Dilshodjon Tulqinovich	
O'zbekistonda paxtachilik majmuasining iqtisodiy samaradorligini oshirish	307
Xoliqov Tolibjon Luptullaevich , kafedra assistenti	
Ta'lim tizimi boshqaruvida "time menejmenti" texnologiyalarini qo'llash.....	311
Radjabova Gavxar Umarovna , kafedra dotsenti	
Improving Trade Effectiveness Through Merchandising: Theory and Practice	316
Ravshan Aliyevich Allayorov , Associate Professor	
An'anaviy moliya tizimidagi yangi yondashuv va yechimlar	319
Abrorov Sirojiddin , PhD; Bunyod Usmonov , PhD	
Ijtimoiy fondlar va maqsadli jamg'armalar faoliyatini takomillashtirish.....	325
Samiyeva Gulnoza Toxirovna , PhD, i.f.f.d.	
Tikuv-trikotaj korxonalarining brend jozibadorligini marketing strategiyalari asosida oshirish.....	332
Sh. Sh. Ziyayeva , katta o'qituvchi	
Surxondaryo mintaqasining ekoturizm salohiyati nuqtayi nazaridan baholash	337
Soatov Yusuf Xo'jayor o'g'li , mustaqil tadqiqotchi	
Совершенствование учета неиспользованных основных средств в Республике Узбекистан.....	340
Усманов Фаррух Обитжонович , научный сотрудник кафедры	
An'anaviy moliya tizimining metodologik muammolari, shuningdek moliya tizimida yuz beruvchi inqirozlar va ziddiyatli vaziyatlarning yuzaga kelish sabablari	348
Xabibullayev Dadajon Ro'ziboyevich , stajor tadqiqotchi	
Dehqon xo'jaliklarida mahsulot yetishtirish samaradorligini oshirishda tomorqa xizmati klasterlarini takomillashtirish	355
Xamrayeva Sayyora Nasimovna , kafedra professori; Ochilova Nargiza Akramovna , doktorant	
Transport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini mexanizmlarini rivojlanishining asosiy tamoyillari	360
Nosirov Javlonbek Jamoliddin o'g'li , doktorant; Raxmatov Ziyodullo Nosirovich , dotsent	
BMT Barqaror rivojlanish maqsadlari doirasida kambag'allikni qisqartirish va oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash masalalari.....	363
Yusupov M. S. , PhD	
Мировые финансовые центры точки роста экономики	369
Абдуллаев Анвар Фархадович , PhD., доцент кафедры	
XX asr jadid ma'rifatparvarlari Abdurahmon Toshkandiy va Abdulla Avloniy ijtimoiy qarashlaridagi umumiylik va xususiylik	375
Abrorxon Asatulloev Asatulloevich , PhD	
Математическое обоснование вычисления моды и медианы в статистике.....	379
Бердикулова Ирода Райимкуловна , старший преподаватель; Усманов Шахзод Шохрухович , студент	
Yirik soliq to'lovchi korxonalar faoliyatini rag'batlantirishda soliq ma'murchiligining istiqbollari.....	390
G'aniyev Shaxriddin Vohidovich , i. f. d., Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich , PhD	
Sog'lomlashtirish turizmi klasterlari faoliyatida innovatsion faoliyatni boshqarishning kross-innovatsiyalar asosidagi modeli	395
G'ofurov Azizbek Umarjonovich , mustaqil tadqiqotchi	
Tijorat banklari faoliyatidagi kredit risklarini boshqarishni takomillashtirish yullari.....	400
J. Y. Isakov , i.f.d, professor	
Mehnat bozorining raqamlashgan iqtisodiyotdagi statistik masalalari.....	405
A. Abduvohidov , i. f.d., professor	
Davlat oliy ta'lim tashkilotlarida xarajatlar hisobini yuritish.....	407
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich , PhD	
Актуальная ситуация в сегменте теневой экономики в Республике Узбекистан.....	412
Кошанов Абдимурат , независимый исследователь	
O'zbekistonda moliyaviy hisob va hisobotni MHXSlariga transformatsiya qilishda asosiy vositalar hisobini tashkil etish masalalari	416
Qurbonova Shaxrinoz , doktorant	
Erkin iktisodiy hududlarda investitsion faollikni oshirish masalalari.....	420
Qilicheva Kamola Muzaffarovna , mustaqil tadqiqotchi	
Mahalliy byudjetlar xarajatlari ijrosining samaradorligini oshirish masalalari (Jizzax viloyati misolida).....	425
Mamayusupov Omonulla Mamatqulovich , erkin izlanuvchi	
Sug'urtada assistans xizmatlarini takomillashtirish	433
Maxmudov A. M.	
Цифровизация бухгалтерского учета.....	439
Мирсодикова Дилобар Дилшод кизи , самостоятельный соискатель	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini rivojlantirishning moliyaviy mexanizmini takomillashtirish.....	445
Nasurova Kamola Ravshanovna , PhD	
Повышение эффективности депозитной политики в коммерческих банках.....	451
Нуриллаев Рахмат Ярашевич , к.с.х.н., доцент; Нуриллаев Шердил Жамолiddin угли , магистр	

Hufiyona iqtisodiyotni qisqartirish orqali mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish mexanizmlari.....	456
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
Uy-joy fondi boshqaruvini samarali tashkil etish	460
Berdiyeva Dilfuza Axatovna , PhD, dotsent	
Экономика знаний как высший ступень развития инновационной экономики	466
Хасанхонова Нодира Исаметдиновна , PhD	
Kichik biznes subyektlarini samarali investitsiyalashning ilg'or xorijiy davlatlar tajribasi.....	471
Ruziyeva Dilobar Isomjonovna , iqtisod fanlari nomzodi	
Davlat-xususiy loyihalarining mazmun-mohiyati, ilmiy-nazariy asoslari	481
Suleymanov Farrux Raximjonovich , mustaqil izlanuvchi	
Комплексный анализ хозяйственно-экономической деятельности и устойчивости АО "Узавтосаноат"	487
Туйчиев Комилжон Лазизович , доцент кафедры	
Экономическая сущность и важность повышения эффективности	
производства каракулеводческой продукции.....	493
Тулкин Хайтмуродович Фармонов , профессор; Нуриллаев Жамолiddин Ярашевич , докторант	
O'zbekistonda tijorat banklari emission operatsiyalarining dolzarb masalalari	499
O'ktamova Nozima Narzulla qizi , PhD, kafedra dotsenti	
Инновационные методы энергосбережения как способ повышения	
конкурентоспособности предприятия	503
Хамдамова Гавхар Абсаматовна , к.э.н., профессор	
Hudud sug'oriladigan yerlarida suv resurslaridan foydalanish holati tahlili	508
Shoxujayeva Zebo Safoyevna , i. f.n., professor, katta ilmiy xodim	
Hududlarning moliyaviy-investitsion salohiyatini oshirishning nazariy va amaliy jihatlarini	513
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi , kafedra dotsenti i.f.d.	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda xodimlar faoliyatining axborot tizimlarini samarali tashkil qilish.....	521
Yuldashev Furqat Nurilloevich , doktorant	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyoti sharoitida elektron biznesni rivojlantirish yo'llari	524
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich , PhD; Akramov G'ayrat Otabek o'g'li , talaba	
An Analysis of Green Taxation and Its Effect on Economic Growth	530
Fayzieva Nargiza Rabimovna , PhD	
Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning nazariy jihatlarini	537
Qurbonov Jasurbek Pozilovich , kafedra dotsenti	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm industriyasining rivojlanishi va istiqboli	540
Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich , PhD, kafedra dotsenti	
O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ	
boshqaruvining baholash usullarini tahlili.....	544
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna , mustaqil tadqiqotchi	
O'rta Osiyo davlatlarida rekreatsiya turizmi.....	548
Shaymanova Nigora Yusupovna , doktorant	
Korxona investitsiyalari xususidagi ilmiy-nazariy yondashuvlar va qarashlar evolyutsiyasi.....	552
Eshqo'ziyev Oxunjon Oybek o'g'li , doktorant	
O'zbekiston sanoatining rivojlanish tendensiyalari, muammo va yechimlari.....	559
Shavqiyev Erkin , i. f. n.	
"Yashil iqtisodiyot"ga o'tish zaruriyati, dastaklari va uning o'ziga xos tamoyillari	565
Berdiyev Baxtiyor Sodiqovich , kafedra dotsenti	
Innovatsion faoliyatni rivojlantiruvchi omillar va ulardan samarali foydalanish yo'nalishlari	571
Ashurov Maxammadjon Sotvoldiyevich , i.f.n., kafedra dotsenti	
Ijtimoiy tarmoqlar analitikasi.....	576
S. Qulmatova , PhD, dotsent	
Analysing the Functioning of Enterprise Management in the Context of Institutional Reforms	581
Kurpayanidi Konstantin Ivanovich , Professor	
Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi samaradorligini baholash	586
Ruxsatova Rushana O'ktamovna , erkin tadqiqotchi	
Soliq tushumlarini prognozlashtirish modellarini qurishning klassik va intellektual usullari	593
Narmanov Ulug'bek Abdugapparovich , PhD; Maqsudov Azamat Maqsud o'g'li	
Kompaniyani samarali boshqarishda marketingning o'рни va uning tamoyillarini qo'llash istiqbollari.....	598
Usmonova Dilfuza Ilhomovna , kafedra dotsenti	
Экономическая безопасность и факторы влияющие на неё.....	602
Абдишукуров Шерзод Шавкат угли , научный сотрудник	
Oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy manbalari bo'yicha xarajatlar hisobi va uni takomillashtirish.....	608
Artikov Kurbonazar Amonovich , mustaqil ilmiy tadqiqotchi	
Innovatsion iqtisodiyot sharoitida inson kapitaliga yo'naltirilgan investitsiyalarning ahamiyati.....	614
Asamxodjaeva Shoirra Shukurullaevna , katta o'qituvchi	

Перспективы развития инноваций и роль стартапов: зарубежный опыт, проблемы и решения.....	618
Ачилова Ширин Шавкат кизи , старший преподаватель	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarni kreditlashda garov ta'minotini takomillashtirish	622
Bazarova Nigora Ravshanovna , kafedra dotsenti	
Sug'urta tashkilotlari investitsiya faoliyatini boshqarish masalalari	627
Kenjayev Ilhom G'iyozovich , iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)	
Organizational Factors Influencing Leadership Styles and Procurement Outcomes	632
Saidakhmedov Islomjon Uligbekovich , Scientific researcher	
Tijorat banklari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish yo'llari	637
Mirpulatova Luiza Mansurovna , doktorant	
Tijorat banklarining tadbirkorlik subyektlarini kreditlash metodologiyasining ekonometrik tahlillari.....	642
Norov Akmal Ruzimamatovich , DSc, kafedra professori	
Tijorat banklarida kreditlash amaliyotini takomillashtirish yo'llari	649
Norova Nozima Nabiyeвна , katta o'qituvchi	
Hufiyona iqtisodiyotni qisqartirish orqali mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish mexanizmlari	657
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
Jahondagi kuzatilayotgan globallashuv va tabiatdagi o'zgarishlar oqibatida kelib chiqayotgan turli xatarlardan himoya qilishda sug'urta tashkilotlari oldida turgan vazifalar ("O'zbekinvest" EISK AJ misolida).....	661
Sayfullo Mirzoyev	
International Experiences on Restoration of Financial Stability Through Indicators in Commercial Banking Sector	666
Solijonova Muxlisa Azamatovna	
Pensiya yoshining pensiya ta'minoti tizimiga ta'siri.....	668
Tursunov Jaxongir Pulatovich , DSc	
Mamlakat iqtisodiyotini islom moliya instrumentlari orqali rivojlantirish istiqbollari.....	673
Xalikov Ulug'bek Rustamovich , PhD	
Sug'urta kompaniyalari va tijorat banklari integratsiyalashuv jarayonini zarurligi va ahamiyati.....	678
Xudoyberdiyeva Sadoqat Abdumannonova , mustaqil izlanuvchisi	
Qishloq xo'jaligi korxonalarini davlat tomonidan qo'llab quvvatlashning innovatsion menejment tamoyillari...	683
Shaniyazova Zamira Oralbeyeвна , PhD	
Тенденции развития жилищного строительства.....	688
Алиева Зилола Маматвалиевна , доцент кафедры	
Tadbirkorlik subyektlarini moliyalashtirishning innovatsion usullari.....	692
Shakirova Nigora Axralovna , kafedra dotsenti v.b.	
Nodavlat notijorat tashkilotlari mablag'larining shakllanishi va nazorat qilinishi.....	698
Xusanov Nishonboy Abdusattarovich , filologiya fanlari doktori, professor	
Спиртные напитки - вред здоровью	702
Кариева Халима Икромжоновна , старший преподаватель кафедры	
Importance of Social Infrastructure Development in Rural Areas	706
Munisa Alimova	
Davlat xizmatida agile loyiha boshqaruvi texnologiyasidan foydalanish	709
Isaqova Zebo Murodovna , f.f.n. (PhD), tadqiqotchi	

INNOVATSION FAOLIYATNI RIVOJLANTIRUVCHI OMILLAR VA ULARDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'NALISHLARI

Ashurov Maxammadjon Sotvoldiyevich

I.f.n., Farg'ona politexnika instituti "Menejment" kafedrası dotsenti

Annotatsiya: Maqolada mamlakatimizda innovatsion faoliyatni shakllantirish va rivojlantirishga shart-sharoit yaratuvchi me'yoriy-huquqiy asoslar, oliy ta'lim tizimi va unga ta'sir etuvchi asosiy sabablardan biri bo'lgan inson omili, ijtimoiy-demografik larayonlar, mehnat bozorida yuzaga keladigan o'zgarishlarning o'rni tahlil qilingan. O'rganish va tahlil natijalaridan kelib chiqib, innovatsion faoliyatni rivojlanish yo'lida ushbu sabab va omillardan samarali foydalanish yo'nalishlari bo'yicha taklif- tavsiyalar ishlab chiqilgan, xulosalar shakllantirilgan.

Kalit so'zlar: ijtimoiy-demografik omil, innovatsiya, innovatsion faoliyat, inson omili, mehnat bozori, omillar, sabab, sharoit – sharoit.

Abstract: The article examines the conditions for the formation and development of innovative activity in our country, which are the regulatory framework and the higher education system, which are one of the main reasons and factors influencing it, the human factor, socio-demographic factor and problems arising in the labor market. The role of changes has been studied and analyzed. Based on the results of the research and analysis, proposals and recommendations were developed and conclusions were drawn on the directions for the effective use of these reasons and factors for the development of innovative activity.

Key words: socio-demographic factor, innovation, innovative activity, human factor, labor market, factor, reason, condition.

Аннотация: В статье рассматриваются условия формирования и развития инновационной деятельности в нашей стране являющиеся нормативно-правовой базой и системой высшего образования, которые являются одними из основных причин и факторов, влияющих на нее, человеческий фактор, социально-демографический фактор и проблемы, возникающие на рынке труда. Изучена и проанализирована роль изменений. По результатам исследования и анализа разработаны предложения и рекомендации и сделаны выводы о направлениях эффективного использования этих причин и факторов для развития инновационной деятельности.

Ключевые слова: социально-демографический фактор, инновации, инновационная деятельность, человеческий фактор, рынок труда, факторы, причина, условия.

KIRISH

Innovatsiyalar kompaniyalar uchun islab chiqarishda foydani sezilarli darajada oshirishi, ularga tezroq o'sish va raqobatchilardan ustun turish imkonini bersa, davlatga esa yalpi ichki mahsulotning o'sishiga bevosita yordam beradi (hosildorlikning o'sishi, uy xo'jaliklarining ixtiyoriy daromadlari va soliq tushumlari natijasida) va alohida tarmoqlarning rivojlanishiga hissa qo'shadi.

Aynan Yangi O'zbekistonda innovatsiyani rivojlantirishning xususiy biznesga, jamiyatga, umuman davlatga kichik va o'rta biznesning o'sish sur'atlarini tezlashtirish jmi bo'ladi. Xususan,

- innovatsion tadbirkorlikni rivojlantirish; hududlarning innovatsion rivojlanishini ta'minlash; xususiy sektorning yangi ilmiy ishlanmalarga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish;
- innovatsion faol tashkilotlar ulushini oshirish;
- aholi bandligi va daromadlarini oshirishga har tomonlama ko'maklashish;
- yoshlar va xotin-qizlar, mehnat bozoriga ilk bor kirib kelayotgan bitiruvchilarga yuqori texnologik ish o'rinlarini yaratish va ish bilan ta'minlash; ishsizlik darajasini pasaytirish;
- tengsizlikni kamaytirish;
- YaMM daromadlari va foydalarini oshirish; iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish; iqtisodiyotning yangi tarmoqlarini rivojlantirish kabi vazifalarni hal etishda yordam beradi.

Zamonaviy rivojlanish bosqichida bu kabi vazifalarni hal etishni innovatsion faoliyatni jonlantirishga yo'naltirilgan shart-sharoitlarni yaratmasdan va unga ta'sir etuvchi omillarni inobatga olmasdan amalga oshirib bo'lmaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI

Zamonaviy ilm-fanda turli olimlar, ayniqsa, xorijliklar olimlardan A. Smit, Y. Shumpeter, M. Porter, B. Tviss, P. F. Druker, O. D. Santo va boshqalar, MDH mamlakatlari iqtisodchi olimlaridan E. I. Alyoxina, M. V. Volinkina, A. N. Vasilyev, F. F. Bezudniy, G. A. Smirnova, B. Nechayeva, G. D. Otnyukova, J. D. Darmilova va boshqalar tomonidan innovatsion faoliyatni shakllantirish va rivojlantirishda innovatsiyaning roli, unga ta'sir etuvchi sabab va omillarning nazariy va amaliy jihatlari keng o'rganilgan, uning nazariy masalalariga alohida e'tibor qaratganlar.

Shunday qilib, fikrimizcha, mamlakatimiz innovatsion faoliyat tizimida qanday tendentsiyalar kuzatilayotgani va unga ta'sir etuvchi sabab va omillarning ta'sir darajasini baholash uchun yuqoridagi olimlarning ishlanmalari, tadqiqot usullari, taklif va tavsiyalaridan foydalanamiz.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida tizimli, integral va sinergetik yondashuvlar, iqtisodiy, ilmiy abstraksiya, mantiqiy, vaziyatli va statistik tahlil, qiyoslash, umumlashtirish, kuzatuv, guruhlash va jadval usullari kabi umum ilmiy usullardan foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ma'lumki, innovatsiyaning yaralish, amaliyotga joriy etish va yaratilajak innovatsiyalarning sifat nuqtasi ilm-fan, ta'lim va sanoat sohalarining kesishmasida joylashgan hamda innovatsiyalar shu uchta sohaning yakdil harakati (integratsiyasi) natijasida hosil bo'ladi. Sanoatda innovatsiyalarga talabning mavjud bo'lishi va ular tomonidan investitsiya kiritilishi, ilm-fanda innovatsiya yaratishga qodir infratuzilma va malakali kadrlar, ta'limda esa zamon bilan hamnafas sifatli va barqaror tizim mavjud bo'lishi innovatsiyalarning yaralishi uchun muhim asos hisoblanadi.

Shu nuqtayi nazardan, mamlakatimizda innovatsiyalarni rivojlantirishda asosiy rol o'ynovchi fundamental tadqiqotlar olib boradigan, yuqori bilim va malakaga ega bo'lgan raqobatdosh kadrlar tayyorlaydigan oliy ta'lim muassasalari soni 2022-yilda 169 taga yetkazildi, 30 ta xorijiy oliy ta'lim muassasasining filiallari ochildi. 2016-yilda respublikamizdagi oliygohlarning soni 77 ta edi. Qisqa muddatda bu borada qariyb ikki barobar o'sishga erishildi.

Keyingi 6 yilda oliy ta'limga qabul kvotasi 3 barobar oshirilib, 2022-yilda 214 ming nafar yoshlar uchun talaba bo'lish imkoniyati yaratildi. Bu – umumiy qamrov 38,4 foizga yetdi. 4 yil avval bu raqam atigi 9 foizni tashkil etardi. Bu borada davlat grantlari 21 mingtadan 47 mingga ko'paytirilgan.

2022-2023-o'quv yili uchun davlat buyurtmasi ijro qilindi:

a) bakalavrlar tayyorlash bo'yicha:

- kunduzgi ta'lim shakliga – 76 728 nafar;
- sirtqi ta'lim shakliga – 27 365 nafar;
- kechki ta'lim shakliga – 2 575 nafar;
- masofaviy ta'lim shakliga – 3 610 nafar;

b) magistrlar tayyorlash bo'yicha – 11 082 nafar;

d) xorijiy oliy ta'lim tashkilotlari va ularning filiallari hamda nodavlat oliy ta'lim tashkilotlarida davlat granti asosida kadrlar tayyorlash bo'yicha – 100 nafar etib tasdiqlandi.

Yuqoridagi tahliliy ma'lumotlardan ko'rinib turibdiki, mamlakatda innovatsion tizimning muvaffaqiyatli ishlashi uchun zarur bo'lgan fundamental tadqiqotlar olib boradigan, mutaxassislar tayyorlaydigan oliy ta'lim tizimi mavjud. Biroq, mamlakatda oliy ta'lim muassasalarining tarmoq bilan integratsiyalanishi hamda ilm-fan bilan oliy ta'limning integratsiyasining sustligi, "Uchburchak spirali" - davlat, fan- ta'lim va biznes o'rtasidagi samarali o'zaro ta'sir o'rnatilmaganligi, ular bir -biri bilan zaif bog'langan yoki umuman bog'lanmaganligi innovatsiyani rivojlanishidagi yana bir dolzarb muammodir.

Binobarin, innovatsion faoliyatni rivojlantirishdagi bu kabi dolzarb muammoni yechish uchun, birinchi navbatda ilm-fan, ta'limdagi yuqori malakali kadrlarning yangi bilimlar, innovatsion texnologiyalar va innovatsion biznesni yaratishga qiziqishini oshirish uchun shart-sharoitlar yaratishga e'tibor qaratilishi kerak. Shu bilan birga, davlat, fan- ta'lim va biznes hamda innovatsion jarayonning boshqa ishtirokchilari uchun axborot-kom-

munikatsiya tizimlarini shakllantirish, ular o'rtasidagi kommunikatsiya aloqalarini ta'minlash zarur. Yetakchi ekspertlar nuqtayi nazarida, bugungi kunda axborot-kommunikatsiya tizimlari innovatsion rivojlanishning yagona istiqbolli yo'nalishlaridan biriga aylandi.

1-diagramma: Oliy ta'lim tashkilotlari soni

Ikkinchidan, yangi bozorlarni o'zlashtirishga ko'maklashish va aholining turli qatlamlarida iste'molchilarning xohish-istaklarini shakllantirish orqali yangi bilimlar, texnologiyalar va texnik echimlarni doimiy ravishda joriy etish uchun rag'bat yaratish. Uchinchidan, hududiy hokimiyat organlari, ilmiy va biznes hamjamiyatlarining hududlararo o'zaro hamkorligi resurslarini birlashtirish va ulardan foydalanish orqali innovatsion faoliyat ko'lamini kengaytirish uchun shart-sharoit yaratishi zarur.

Shu bilan birgalikda, ilmiy-texnologik va ishlab chiqarish klasterlari innovatsiya tizimi subyektlari o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri iqtisodiy aloqalarni o'rnatish, innovatsion resurslarni, daromad va xarajatlarni qayta taqsimlash orqali iqtisodiy makonni "bog'lash" vositalaridan biri bo'lib, ularning rivojlanishini ta'minlaydi.

Innovatsiya faoliyatini rivojlantirishda innovatsiya va iqtisodiyot sohasida olib boriladigan davlat siyosati ko'p jihatdan muhim o'rinni egallaydi. Shu bois, davlatning innovatsiya jarayonlariga ta'sirini nazardan chetda qoldirib bo'lmaydi, chunki davlat innovatsiya faoliyatiga bevosita ta'sirga ega bo'lib uni tartibga soladi, rivojlanishini rag'batlantiradi yoki uni umuman qo'llab-quvvatlamaydi.

Davlat innovatsiya faoliyatini tartibga solish, rivojlanishini rag'batlantirish yoki qo'llab-quvvatlashdagi bevosita ta'sir kuchi bu – uning huquqiy asoslarini yaratish orqali amalga oshiriladi.

Bugungi kunga qadar innovatsiya faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish, ilmiy texnik faoliyatni qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish, mamlakat ilmiy salohiyatining raqobatbardoshligini oshirish tizimining asoslari 1997-yildan shu kunga qadar qabul qilingan 2 ta qonun, ya'ni 2019-yil 29-oktyabrdagi "Ilm-fan va ilmiy faoliyat to'g'risida"gi va 2020-yil 24-iyuldagi O'zbekiston Respublikasining "Innovatsion faoliyat to'g'risida" gi O'RQ-630-sonli Qonuniga hamda 80 ta normativ huquqiy xujjatlarga asoslanadi.

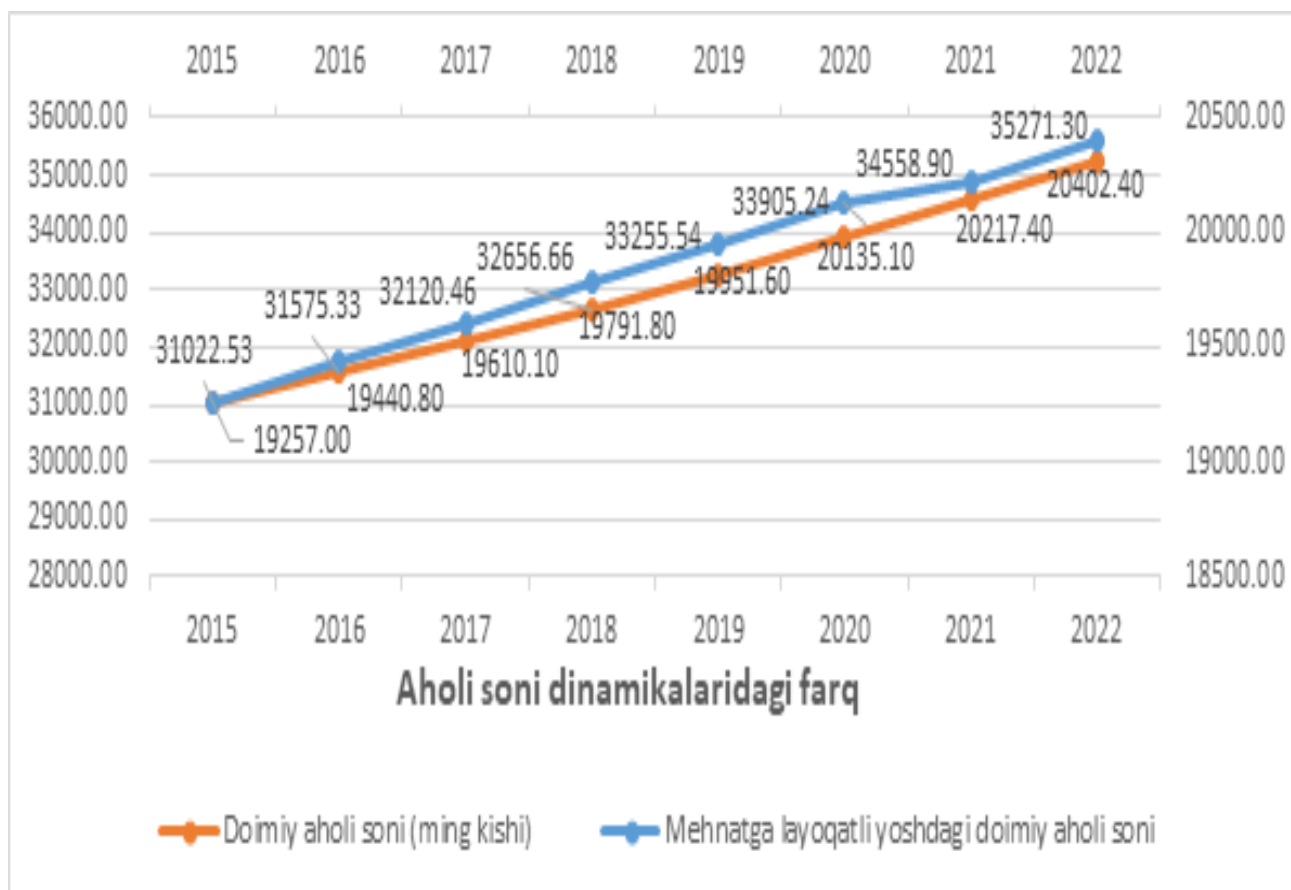
Yuqoridagi qonun, farmon va qarorlar ilmiy-tadqiqot institutlari faoliyatini yanada takomillashtirish, moddiy-texnik va laboratoriya - eksperimental bazani mustahkamlash, innovatsiya faoliyatini rivojlantirish uchun sharoit yaratish, yaqin kelajakda ilmiy infratuzilmalarning moddiy –texnik, laboratoriya va tajriba bazalarini kuchaytirish maqsadida respublikada ilmiy-texnik faoliyatni rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan har tomonlama tizimli o'zgarishlar asosini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

Biroq bugungi kunda mamlakatda tarmoqda innovatsiyalarni jadal rivojlantirish uchun qonunchilik va me'yoriy-huquqiy bazani yangilashga ham e'tibor qaratishi zarur. Shu bilan birga, standartlar predmetlarini bugungi kunda mavjud va kelajak texnologiyalarga muvofiqligini muntazam ravishda tahlil qilib borish kerak.

Innovatsiya faoliyati rivojining yana qo'shimcha drayveri demografiya va mehnat bozorining o'zgarishi (mehnat omili) hisoblanadi.

Mamlakatda, ham mehnatga layoqatli aholi soni va ham uning ta'lim olganlik darajasi bo'yicha muhim inson kapitali massasi mavjud va buni quyidagi raqamlar ham isbotlab turibdi.

O'zbekistonda 01.07.2023-yil holatiga umumiy aholi sonidagi 36 372 300 kishidan mehnatga layoqatli yoshdagi doimiy aholi soni 54,4 % ni tashkil etadi, ya'ni, 19 393 000 tasi mehnatga layoqatli yoshdagi doimiy aholi soni hisoblanadi. Ushbu ma'lumotlardan O'zbekistonda innovatsion faoliyatni rivojlantirish uchun kerak bo'lgan ijobiy demografik omil va kadrlar, inson kapitali kabi resurslar mavjud ekanligi ko'rinib turibdi.

2-diagramma: Aholi soni dinamikasigagi farq

Biroq resursning bu turlaridan yetarlicha samarali foydalanilmayapti. Kadrlar, inson kapitalidan samarali foydalanish maqsadida innovatsion rivojlanish maqsadlarini amalga oshirishga yo'naltirilgan muhim institutsional muhitni shakllantirish zarur.

Shu bilan birga, mehnat omili sonining o'sishi kuzatilgani bilan ular turmush darajasi sekinlik bilan yaxshilanishi kuzatilmoqdaki, natijada yaratilgan innovatsion mahsulotlar, ishlar va xizmatlarni iste'mol qiluvchi maqsadli auditoriya, ya'ni iste'molchilar farovonligi va aholining xarid qobiliyati bu faoliyatning rivojlanishida yana bir muhim to'siqlardan biriga aylanmoqda. Vaholanki, korxonaning innovatsion faoliyatiga iste'molchilarning talablari va kutishlari, ularning tebranishlari qutbli ta'sir ko'rsatadi. Iste'molchilar innovatsion faoliyatning tezlatuvchisi sifatida korxonaning innovatsion rivojlanishini to'xtatib turishi va tezlashtirishi mumkin hamda aholi xarid qobiliyatini shakllantiruvchi uning ijtimoiy mavqei va to'lov qobiliyati yaratilgan innovatsion mahsulotlar, ishlar va xizmatlar uchun talabni belgilaydi. Ma'lumki talab har qanday korxona innovatsion faoliyatiga u yaratayotgan innovatsion mahsulotlar, ishlar va xizmatlarga bevosita ta'sir qiladi, chunki har qanday tijoratga yo'naltirilgan biznesning asosiy maqsadi ushbu mahsulotlar, ishlar va xizmatlarni sotishdan maksimal darajada foyda olishdan iborat. Talab demografik va iqtisodiy vaziyatlar kabi o'ziga xos omillar ta'siri natijasida shakllanadi.

XULOSA

Demak, aholining to'lov qobiliyati va iste'mol darajasi qanchalik yuqori bo'lsa, korxonaning innovatsion rivojlanishi uchun ko'proq imkoniyatlar amalga oshirilishi mumkin. Shuning uchun iste'molchilar korxonaning strategik tahlil va raqobatbardoshlik obyekti bo'lishi kerak.

Bundan kelib chiqib, xulosa qilish kerakki, mamlakatda innovatsion faoliyatni rivojlantirish muvaffaqiyatining asosiy omili sifatida fan- ta'lim, demografik omil va kadrlar, inson kapitalini rivojlantirishga qaratilgan davlat strategiyasini takomillashtirish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ashurov, M., and ets. (2023). Strategies for Improvement and Evaluation of the Quality Management System of Uzbekistan Manufacturers. In: Beskopylny, A., Shamtsyan, M., Artiukh, V. (eds) XV International Scientific Conference "INTERAGROMASH 2022". INTERAGROMASH 2022. Lecture Notes in Networks and Systems, vol 574. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-21432-5_167
2. Kurpayanidi, K. (2023). Features of in-company training of company employees in the conditions of transformation. *Iqtisodiyot va ta'lim*, 24(1), 270-275.
3. Margianti, E. S., & ets. (2020). Role of goal orientation as a predictor of social capital: Practical suggestions for the development of team cohesiveness in SME's. Monograph. Gunadarma Publisher, Indonesia. Doi: [http://dx.doi.org/10.13140/RG.2\(28953.44641\)](http://dx.doi.org/10.13140/RG.2(28953.44641)).
4. Margianti, E. S., Ikramov, M. A., Abdullaev, A. M., Kurpayanidi, K. I., & Ashurov, M. S. (2014). Systematical analysis of the position and further development of Uzbekistan national industry in the case of economic modernization. Monograph. Indonesia, Jakarta. Indonesia. Jakarta. Gunadarma Publisher.
5. Mihaylov, A. B. & ets. (2022). К вопросам подготовки конкурентоспособных кадров для сферы услуг в условиях цифровых изменений." *Oliy ta'lim muassasalarida raqobatbardosh kadrlar tayyorlashning zamonaviy integratsiyasini ta'minlash: muammolar va yechimlar*", Uzbekistan, Konand. Doi: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6649327>
6. Mikhaylov, A. B., & ets. (2023). To the problem of in-company training of company employees. Publishing House "Baltija Publishing".
7. Алёхина Е. И. Инновационная деятельность как элемент стратегического развития предприятия // Эффективное управление экономикой: проблемы и перспективы: сборник трудов IV Всероссийской научно-практической конференции; научн. ред. В. М. Ячменева. – Симферополь: ИТ АРИАЛ, 2019. – С. 362.
8. Ashurov M. S. (2019). O'zbekistonda tadbirkorlik muhitining zamonaviy holati va uni samarali rivojlantirish muammolarini baholash. Monografiya. // Ashurov M.S. (2019). Assessment of the current state of the business environment in Uzbekistan and the problems of its effective development. Monograph. GlobeEdit Academic Publishing, European Union.
9. Ashurov, M. S., Kurpayanidi, K. I., (2019). "Doing business 2019: training for reform" tadbirkorlik muhiti samaradorligini baholash vositasi sifatida. *Ekonomika i finansi (Uzbekistan)*, (9).
10. Ашуров, М. С., & Шакирова, Ю. С. (2019). Пути повышения экономической эффективности инновационного развития промышленных предприятий. *Известия Ошского технологического университета*, (3), 265-270. // Ashurov, M. S., & Shakirova, Y. S. (2019). Ways to increase the economic efficiency of innovative development of industrial enterprises. *Bulletin of the Osh Technological University*, (3), 265-270.
11. Игнатова, Т. В., & Глущенко, А. В. (2020). Особенности регулирующего воздействия на развитие инновационной деятельности в России. *Естественно-гуманитарные исследования*, (4 (30)), 54-58.
12. Икрамов М.А., & др. (2013). Некоторые вопросы государственного регламента инновационного процесса: зарубежный опыт и практика Узбекистана. *Инновационная экономика: перспективы развития и совершенствования*, (2 (2)), 198-205.
13. Курбанов, А. Б. (2020). Роль малого бизнеса в инновационной деятельности. *Economics*, (1 (44)), 8-10.
14. Kurpayanidi K., & Ashurov M. (2021) Milliy innovatsiya tizimini shakllantirishning ayrim muammolari va yechimlari. *Logistika va iqtisodiyot*, (3) 210-220.
15. Kurpayanidi K., & Ashurov M. (2021) O'zbekiston Respublikasining raqobatbardosh milliy innovatsiya tizimini shakllantirish muammolari. *Obщество i innovatsii*, 2 (4/S), 213-223
16. Курпаяниди, К. (2023). Исследование трансформации экономики: вызовы и перспективы систем управления предприятий через институциональные реформы. *Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммolari / Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук / Actual Problems of Humanities and Social Sciences.*, 3(9). <https://doi.org/10.47390/SP1342V3I9Y2023N04>
17. Курпаяниди, К. И. (2023). Сценарии развития экономики Узбекистана в условиях нестабильности. *Экономика Центральной Азии*, 7(1), 63-80. doi: 10.18334/asia.7.1.117188
18. Kurpayanidi, K. I., & Ashurov, M.S. (2018) Muvaffaqiyatli biznes yuritish uchun tadbirkorlik muhitining zamonaviy holati va uni samarali nazorat qilish muammolarini baholash (O'zbekiston Respublikasi materiallari asosida). *Экономика и финансы (Узбекистан)*, (12).
19. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 24.07.2020-y., 03/20/630/1101-son
20. Оверби, Х., & Одестад, Я. А. (2022). Цифровая экономика. Как информационно-коммуникационные технологии влияют на рынки, бизнес и инновации. Litres.

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot"
jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining

2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

